

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань охорони здоров'я

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-95-16, тел./факс: 255-95-33

№ 04-25/15-163 (24889)

«12 листопада» 2019 р.

Колтунову І.С.

Шановний Ігорю Сергійовичу!

За дорученням Першого заступника Голови Верховної Ради України від 17 січня 2019 року (до вхід. № 9788 від 17.01.2019 р.) у Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я уважно розглянуто Вашу електронну петицію стосовно необхідності законодавчого врегулювання питання щодо обов'язкового проходження психіатричної експертизи народними депутатами України та посадовими особами центральних органів виконавчої влади.

Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до вимог статті 23-1 Закону України «Про звернення громадян» електронна петиція, адресована відповідно Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, розглядається у порядку, встановленому цією статтею Закону, за умови збору на її підтримку не менш як 25000 підписів громадян протягом не більше трьох місяців з дня оприлюднення петиції. Оскільки Ваша петиція має лише 55 підписів, то відповідно до вимог зазначеної вище статті вона була розглянута в порядку, встановленому Законом для розгляду звернень громадян.

Розглянувши порушене Вами питання повідомляємо наступне.

Відповідно до норм статті 56 Закону України «Про запобігання корупції» стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством, проводиться спеціальна перевірка, у тому числі щодо відомостей, поданих особисто. Спеціальній перевірці підлягають відомості щодо:

- 1) наявності судового рішення, що набрало законної сили, згідно з яким особу притягнуто до кримінальної відповідальності, в тому числі за корупційні правопорушення, а також наявності судимості, її зняття, погашення;
- 2) факту, що особа піддана, піддавалася раніше адміністративним стягненням за пов'язані з корупцією правопорушення;
- 3) достовірності відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 4) наявності в особи корпоративних прав;

5) стану здоров'я (в частині перебування особи на обліку в психоневрологічних або наркологічних закладах охорони здоров'я), освіти, наявності наукового ступеня, вченого звання;

6) відношення особи до військового обов'язку;

7) наявності в особі допуску до державної таємниці, якщо такий допуск необхідний згідно з кваліфікаційними вимогами до певної посади;

8) поширення на особу заборони займати відповідну посаду, передбаченої положеннями Закону України "Про очищення влади".

При цьому, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», посадами, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, є посади Президента України, Прем'єр-міністра України, члена Кабінету Міністрів України, першого заступника або заступника міністра, члена Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, його першого заступника або заступника, члена Центральної виборчої комісії, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, народного депутата України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Директора Національного антикорупційного бюро України, Генерального прокурора, його першого заступника та заступника, Голови Національного банку України, його першого заступника та заступника, члена Ради Національного банку України, Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, його першого заступника та заступника, Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим, його першого заступника та заступника, радника або помічника Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, посади, які належать до посад державної служби категорії "А" або "Б", та посади, які частиною першою статті 14 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" віднесені до першої - третьої категорій, а також посади суддів, прокурорів і слідчих, керівників, заступників керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, їх апаратів та самостійних структурних підрозділів, керівників, заступників керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію однієї або кількох областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва або Севастополя, керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міста республіканського в Автономній Республіці Крим або обласного значення, району в місті, міста районного значення, а також посади, що підлягають заміщенню вищим офіцерським складом військовослужбовців.

Таким чином, у національному законодавстві вже визначено підстави для проведення спеціальної перевірки стану психічного здоров'я окреслених у Вашому зверненні контингентів осіб, що проводиться безпосередньо перед вступу ними на певну посаду або отримання ними певних повноважень.

Що стосується процедури встановлення особі діагнозу психічного розладу, у тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин, то це питання регулюється Законом України «Про психіатричну допомогу». Цим Законом в Україні встановлено, так звану «презумпцію психічного здоров'я». Тобто «кожна особа вважається такою, яка не має психічного розладу, доки наявність такого розладу не буде встановлено на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами України (стаття 3 Закону). Так, згідно з нормами статті 7 цього Закону, «діагноз психічного розладу встановлюється відповідно до загальноновизнаних міжнародних стандартів діагностики та Міжнародної статистичної класифікації хвороб, травм і причин смерті, прийнятих центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я для застосування в Україні. Діагноз психічного розладу не може базуватися на незгоді особи з існуючими в суспільстві політичними, моральними, правовими, релігійними, культурними цінностями або на будь-яких інших підставах, безпосередньо не пов'язаних із станом її психічного здоров'я. Забороняється визначати стан психічного здоров'я особи та встановлювати діагноз психічних розладів без психіатричного огляду особи, крім випадків проведення судово-психіатричної експертизи посмертно».

Також Законом України «Про психіатричну допомогу» встановлено добровільність звернення громадян за психіатричною допомогою, крім окремих, визначених цим Законом випадків, коли психічний стан особи є загрозливим для її життя або життя та безпеки оточуючих. Зокрема, ним визначено, що психіатричний огляд особи, яка досягла 14 років, проводиться лікарем-психіатром виключно на підставі особистого прохання такої особи або за її усвідомленою письмовою згодою (стаття 11 Закону). Також у цій статті чітко окреслені підстави для проведення психіатричного огляду особи без її усвідомленої згоди. Зокрема, визначено, що «психіатричний огляд особи може бути проведено без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника у випадках, коли одержані відомості дають достатні підстави для обґрунтованого припущення про наявність у особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона:

вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або

неспроможна самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність, або

завдасть значної шкоди своєму здоров'ю у зв'язку з погіршенням психічного стану у разі ненадання їй психіатричної допомоги.

Рішення про проведення психіатричного огляду особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника приймається лікарем-психіатром за заявою, яка містить відомості, що дають достатні підстави для такого огляду. Із заявою можуть звернутися родичі особи, яка підлягає психіатричному огляду, лікар, який має будь-яку медичну спеціальність, інші особи.

Заява про психіатричний огляд особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника повинна бути подана у письмовій формі та містити відомості, що обґрунтовують необхідність психіатричного огляду і вказують на відмову особи чи її законного представника від звернення до лікаря-

психіатра. Лікар-психіатр має право робити запит щодо надання йому додаткових медичних та інших відомостей, необхідних для прийняття відповідного рішення.

У невідкладних випадках, коли за одержаними відомостями, що дають достатні підстави для обґрунтованого припущення про наявність у особи важкого психічного розладу, внаслідок чого вона: вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або неспроможна самотійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність, заява про психіатричний огляд особи може бути усною. У цих випадках рішення про проведення психіатричного огляду особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника приймається лікарем-психіатром самотійно і психіатричний огляд проводиться ним негайно.

У випадках, коли відсутні дані, що свідчать про наявність обставин, передбачених абзацами другим та третім частини третьої цієї статті, заява повинна бути подана у письмовій формі та містити відомості, що обґрунтовують необхідність проведення такого огляду. У разі встановлення обґрунтованості заяви про психіатричний огляд особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника лікар-психіатр направляє до суду за місцем проживання цієї особи заяву про проведення психіатричного огляду особи в примусовому порядку. До заяви додається висновок лікаря-психіатра, який містить обґрунтування про необхідність проведення такого огляду, та інші матеріали. Психіатричний огляд особи проводиться лікарем-психіатром у примусовому порядку за рішенням суду».

В той же час, статтю 9 Закону України «Про психіатричну допомогу» встановлені деякі обмеження, пов'язані з виконанням окремих видів діяльності, які визначають, що особу може бути визнаною тимчасово (на строк до п'яти років) або постійно непридатною внаслідок психічного розладу, у тому числі спричиненого вживанням психоактивних речовин, до виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для неї або оточуючих, і що така особа підлягає обов'язковому попередньому (перед початком діяльності) та періодичним (у процесі діяльності) психіатричним оглядам, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, або позачерговим (у процесі діяльності) у випадку виникнення психічного розладу в проміжок часу між оглядами. Цією ж статтею передбачено, що перелік медичних психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), які можуть становити безпосередню небезпеку для особи або оточуючих, затверджується Кабінетом Міністрів України і підлягає періодичному (не рідше одного разу на п'ять років) перегляду, а порядок проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

На виконання вищезазначених норм Закону України «Про психіатричну допомогу» затверджено дві постанови Кабінету Міністрів України: постанова від 27 вересня 2000 р. № 1465 «Про затвердження порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів і переліку медичних

психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для особи, яка провадить цю діяльність, або оточуючих» (зі змінами від 19 жовтня 2012 року № 924) та постанова від 6 листопада 1997 р. № 1238 «Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення» (зі змінами від 20 квітня 2016 року № 313), а також низка відповідних наказів МОЗ України.

Отже, зважаючи на наведені вище норми Закону України «Про психіатричну допомогу», для реалізації запропонованих Вами змін щодо законодавчого врегулювання питання обов'язкового проходження психіатричної експертизи народними депутатами України та посадовими особами центральних органів виконавчої влади, необхідно брати до уваги можливість порушення права таких осіб на презумпцію психічного здоров'я та їх права на повагу до честі і гідності при наданні психіатричної допомоги, зокрема, проведення психіатричного огляду з метою встановлення чи спростування наявності у них психічного захворювання.

При цьому, навіть у разі внесення відповідних змін до Переліку окремих видів діяльності (робіт, професій та служб), які будуть вимагати проведення психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, а також порядку проведення цих оглядів, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2012 р. № 924, кандидатів у Президенти України та народні депутати України, міністри, чиновники, судді тощо, необхідно буде чітко окреслити перелік певних психічних розладів, що можуть стати на заваді цим видам діяльності та визначити умови проходження ними психіатричного огляду. Тому, внесення зазначених змін потребує ретельного попереднього вивчення та опрацювання.

З огляду на це, Комітет звернувся до Кабінету Міністрів України з проханням розглянути надані Вами пропозиції на предмет доцільності їх урахування та подальшого втілення у життя.

Про результати розгляду Вашого листа і вжиті заходи Вас має бути поінформовано додатково Кабінетом Міністрів України.

Принагідно хочемо повідомити, що нині у Верховній Раді України на розгляді у першому читанні знаходиться проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» (щодо проведення обов'язкового попереднього психіатричного та наркологічного огляду кандидатів у народні депутати України), реєстр. № 9450 від 27.12.2018 р., поданий народним депутатом України Ляшком О.В., яким пропонується внести зміни до Закону України «Про вибори народних депутатів України», у частині доповнення визначеного цим Законом переліку документів, що подаються у Центральну виборчу комісію кандидатами у народні депутати України, медичним висновком про проходження ними психіатричного та наркологічного огляду. Головним з опрацювання цього законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя.

З повагою

Голова Комітету

О.В. Богомолець

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань охорони здоров'я

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-95-16, тел./факс: 255-95-33

№ 04-25/15-103(24889)

"12" листопада 2019 р.

Кабінет Міністрів України

За дорученням Першого заступника Голови Верховної Ради України від 17 січня 2019 року (до вхід. № 9788 від 17.01.2019 р.) у Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я уважно розглянуто звернення

Колтунова І.С. стосовно необхідності законодавчого врегулювання питання щодо обов'язкового проходження психіатричної експертизи народними депутатами України та посадовими особами центральних органів виконавчої влади.

У своєму зверненні заявник надає низку пропозицій щодо внесення відповідних змін до національного законодавства з метою врегулювання порушеного ним питання та пропонує створити спеціальну робочу групу, за участі народних депутатів України та представників фахової медичної спільноти, для розробки цих законодавчих змін та їх подальшого затвердження.

Направляємо зазначене звернення та просимо розглянути надані його автором пропозиції на предмет доцільності їх урахування і подальшого втілення у життя.

Про результати розгляду зазначеного звернення та вжиті заходи просимо повідомити автора листа і Комітет.

Додаток: на 1 арк.

Голова Комітету

О.В. Богомолець

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР УКРАЇНИ

вул. Грушевського, 12/2, Київ, 01008,
тел.: (044) 256 7624, телефакс (044) 254 0584

28 лютого 2019 р.
№ 41-к-00306/26-П

До звернення
Комітету Верховної Ради України
з питань охорони здоров'я
від 12.02.2019 № 04-25/15-163(27889)

СУПРУН У.

Прошу розглянути та про результати в установлений законом строк поінформувати Комітет Верховної Ради України, заявника і Кабінет Міністрів.

РОЗЕНКУ П. В.

САЄНКУ О. С.

БОГОМОЛЕЦЬ О. В. (Верховна Рада України)

ФЕДОРЧУКУ В. Я.

Коблошу В. В. (Поспєлову О. О.), Бочку І. С.

 Володимир ГРОЙСМАН

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
(МОЗ України)

вул. М. Грушевського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 253-61-94, E-mail: moz@moz.gov.ua,
web: <http://www.moz.gov.ua>, код ЄДРПОУ 00012925

2304 2019 № 3.10-Д-1/10/575-19 / 10886

На № 04-25/15-163(27889), від 12.02.2019

Комітет Верховної Ради України
з питань охорони здоров'я

Міністерство охорони здоров'я України розглянуло доручення Прем'єр-міністра України Гройсмана В.Б. від 28.02.2019 № 41-К-003061/26-1 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я від 12.02.2019 № 04-25/15-163(27889), щодо обов'язкового проходження психіатричної експертизи народними депутатами України та посадовими особами центральних органів виконавчої влади та повідомляє.

Положеннями Конституції України передбачено, що Україна є демократичною, соціальною, правовою державою. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

Громадяни мають право вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (стаття 38 Конституції України).

Відповідно до статті 6 Закону України «Про психіатричну допомогу» забороняється вимагати відомості про стан психічного здоров'я особи та про надання їй психіатричної допомоги, за винятком випадків, передбачених законодавством та зазначено про конфіденційність відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання психіатричної допомоги.

Статтею 286 Цивільного кодексу України гарантовано право на таємницю про стан здоров'я.

Також, частиною першою статті 39¹ Основ законодавства про охорону здоров'я передбачено право пацієнта на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості одержані при його медичному обстеженні.

Крім того, зазначаємо, що частина друга статті 76 Конституції України не містить вимог щодо підтвердження медичними висновками стану здоров'я громадянина України, якого може бути обрано народним депутатом України. Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина (частина перша статті 157 Конституції України).

Враховуючи викладене зазначаємо, що петиція щодо необхідності проходження обов'язкової психіатричної експертизи особою, яку може бути

обрано народним депутатом України містить ознаки дискримінації та не відповідає положенням статті 6 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», якою забороняються будь-які форми дискримінації.

Також, МОЗ України у зв'язку з викладеним, вважає недоцільним створення спеціальної робочої групи з народних депутатів та фахових медиків по запровадженню обов'язкової психіатричної експертизи для осіб, яких може бути обрано народним депутатом України

Додатково повідомляємо, що у Верховній Раді України зареєстровано за № 9450 від 27.12.2018 проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України (щодо проведення обов'язкового попереднього психіатричного та наркологічного огляду кандидатів у народні депутати України).

Заявника повідомлено письмово.

Державний секретар

Артем ЯНЧУК

